

NACOBEMU klasa7 geografia

Podstawy geografii. Rozdział dodatkowy¹

- wyjaśniam znaczenie terminu *geografia, siatka geograficzna, południk, równoleżnik, zwrotnik, długość geograficzna, szerokość geograficzna, mapa, skala, siatka kartograficzna, legenda, wysokość względna, wysokość bezwzględna, poziomic, mapa hipsometryczna*
- przedstawiam podział nauk geograficznych i źródła informacji geograficznej
- podaję wymiary Ziemi oraz główne cechy jej kształtu, wyjaśniam różnicę między elipsoidą a geoidą
- wymieniam cechy południków i równoleżników
- odczytuję długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie, określam położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie
- podaję cechy siatki geograficznej
- wskazuję obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych
- obliczam odległość (rozciągłość) między dwoma punktami na mapie
- wymieniam elementy mapy
- wymieniam rodzaje skal, szereguję skale w kolejności od największej do najmniejszej
- posługuję się skalą mapy do obliczania odległości na mapie i w terenie, obliczam skalę mapy na podstawie odległości między obiektami przedstawionymi na mapie i w terenie
- wymieniam i charakteryzuję metody przedstawiania zjawisk na mapach
- odczytuję z map informacje przedstawione za pomocą różnych metod kartograficznych
- odczytuję z mapy wysokość bezwzględną, obliczam wysokość względną
- przedstawiam podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie, omawiam zastosowanie map

Środowisko przyrodnicze Polski

Położenie i granice Polski

- wskazuję na mapie granicę między Europą a Azją
- określam położenie fizycznogeograficzne i polityczne Polski
- na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuję skrajne punkty Polski i Europy
- obliczam rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski
- opisuję konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski i Europy
- podaję całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski, wskazuję na mapie przebieg granic Polski (w tym morskich wód wewnętrznych)

Przeszłość geologiczna Polski

- charakteryzuję płytową budowę litosfery
 - omawiam najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej obszaru Polski
 - określam struktury geologiczne Polski na tle Europy ze szczególnym uwzględnieniem obszarów fałdowań
- przedstawiam wpływ ruchów górotwórczych w Europie na ukształtowanie powierzchni Polski

Góry w Europie i w Polsce

- rozróżniam typy genetyczne gór i podaję ich cechy
- wyjaśniam, na czym polegają ruchy górotwórcze
- podaję przykłady różnych typów gór i wskazuję je na mapie
- przedstawiam wpływ ruchów górotwórczych w Europie na ukształtowanie powierzchni Polski

Zlodowacenia na obszarze Polski

- wyjaśniam znaczenie terminów: *krajobraz polodowcowy, rzeźba polodowcowa (glacjalna)*
- charakteryzuję proces powstawania lodowców
- omawiam zlodowacenia, które wystąpiły na obszarze Polski
- przedstawiam wpływ zlodowaceń w Europie na ukształtowanie powierzchni Polski
- charakteryzuję działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski
- wymieniam formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski

Ukształtowanie powierzchni

- charakteryzuję cechy ukształtowania powierzchni kraju na podstawie mapy ogólnogeograficznej
- przedstawiam czynniki kształtujące rzeźbę terenu Polski
- charakteryzuję pasy rzeźby terenu Polski
- przedstawiam wpływ ruchów górotwórczych i zlodowaceń w Europie na ukształtowanie powierzchni Polski

Skąły i surowce mineralne

- omawiam występowanie głównych skał w Polsce
- wymieniam główne rodzaje surowców mineralnych Polski i podaję ich przykłady
- wskazuję na mapie rozmieszczenie głównych rodzajów surowców mineralnych Polski i omawiam ich znaczenie gospodarcze

Czynniki kształtujące klimat Polski

- podaję różnicę między klimatem a pogodą
- wymieniam czynniki klimatotwórcze
- charakteryzuję główne czynniki kształtujące klimat Polski na tle Europy
- omawiam wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce

Cechy klimatu Polski

- charakteryzuję elementy klimatu Polski
- wyjaśniam, czym jest okres wegetacyjny i omawiam jego zróżnicowanie na obszarze Polski
- analizuję zróżnicowanie klimatyczne Polski na podstawie klimatogramów sporządzonych dla wybranych stacji meteorologicznych

Rzeki w Europie i w Polsce

- wyjaśniam znaczenie terminów: *źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, przepływ, ujście deltowe, ujście lejkowate*
- wskazuję na mapie główne rzeki Europy
- charakteryzuję przepływy wybranych rzek Europy i Polski
- wyjaśniam, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry
- charakteryzuję systemy rzeczne Wisły i Odry i porównuję je z wybranymi systemami rzeczными w Europie
- opisuję cechy i walory przyrodnicze Wisły i Odry na podstawie mapy
- opisuję przyrodnicze i gospodarcze znaczenie rzek w Polsce

Morze Bałtyckie

- określam położenie Morza Bałtyckiego
- wskazuję na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny
- omawiam linię brzegową Bałtyku
- wymieniam najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Morza Bałtyckiego
- przedstawiam cechy fizyczne wód Morza Bałtyckiego
- charakteryzuję główne typy wybrzeży Morza Bałtyckiego
- podaję źródła zanieczyszczeń wód Morza Bałtyckiego

Gleby w Polsce

- wyjaśniam znaczenie terminów: *gleba, czynniki glebotwórcze, procesy glebotwórcze, profil glebowy*
- wymieniam typy genetyczne gleb występujących w Polsce
- wyróżniam najważniejsze cechy gleby brunatnej, bielcowej, czarnoziemiu, mady i rędziny na podstawie profili glebowych
- wskazuję rozmieszczenie gleb na mapie Polski

Lasy w Polsce

- wyjaśniam znaczenie terminu *lesistość*
- rozróżniam główne rodzaje lasów w Polsce (na podstawie filmu, ilustracji lub w terenie)
- omawiam przyrodnicze i gospodarcze funkcje lasów
- wyjaśniam zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika lesistości Polski

Ochrona środowiska przyrodniczego

- wymieniam formy ochrony przyrody w Polsce
- wskazuję na mapie parki narodowe
- charakteryzuję wybrane parki narodowe w Polsce
- podaję przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących na obszarze regionu, w którym mieszkam
- wymieniam przykłady chronionych gatunków roślin i zwierząt w Polsce
- przyjmuję postawę współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego Polski

Ludność i urbanizacja w Polsce

Mapa polityczna Europy i podział administracyjny Polski

- omawiam najważniejsze zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w.
- omawiam położenie polityczne i podział administracyjny Polski
- wskazuję na mapie największe i najmniejsze państwa Europy
- podaję nazwy województw i ich stolic oraz wskazuję je na mapie

Zmiany liczby ludności Polski i Europy

- wyjaśniam znaczenie terminów: *demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny*

- charakteryzuję zmiany liczby ludności Polski i Europy po 1945 r. na podstawie danych statystycznych i map
- charakteryzuję przyrost naturalny ludności Polski na tle Europy
- odczytuję z tabel i diagramów dane dotyczące liczby urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego, a następnie analizuję je i formułuję wnioski na ich podstawie
- obliczam współczynnik przyrostu naturalnego
- analizuję na podstawie map przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce oraz w Europie

Struktura płci i wieku

porównuję zmiany w przyroście naturalnym ludności w Polsce i wybranych krajach Europy

- wyjaśniam znaczenie terminów: *piramida płci i wieku*, *średnia długość trwania życia*
- odczytuję z tabel i diagramów (w tym z piramidy płci i wieku) dane dotyczące struktury płci i wieku, analizuję je i formułuję wnioski na ich podstawie
- charakteryzuję struktury płci i wieku ludności Polski na podstawie piramidy płci i wieku
- porównuję strukturę wieku i płci ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich
- porównuję średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw

wymieniam konsekwencje starzenia się polskiego społeczeństwa

Rozmieszczenie ludności

- wyjaśniam termin *gęstość zaludnienia*
- wymieniam czynniki wpływające na nierównomierne rozmieszczenie ludności w Polsce
- wyjaśniam zróżnicowanie gęstości zaludnienia na obszarze Polski na podstawie map tematycznych

Migracje wewnętrzne w Polsce

- wyjaśniam terminy: *migracje*, *imigracja*, *emigracja*, *saldo migracji*, *współczynnik salda migracji*, *przyrost rzeczywisty*, *współczynnik przyrostu rzeczywistego*
- wyjaśniam różnicę między imigracją a emigracją
- określam przyczyny i skutki migracji wewnętrznych
- odczytuję z wykresów saldo migracji w polskich miastach na przestrzeni lat

Migracje zagraniczne Polaków

- odczytuję z tabel i diagramów dane dotyczące wielkości i kierunków migracji zagranicznych w Polsce
- analizuję kierunki migracji z Polski i do Polski, a następnie wyciągam wnioski
- porównuję zmiany w przyroście rzeczywistym ludności Polski i wybranych państw europejskich
- wymieniam główne skupiska Polonii na świecie
- formułuję hipotezy dotyczące przyczyn i skutków migracji zagranicznych w Polsce
- podaję główne przyczyny i skutki migracji zagranicznych w Polsce

Struktura narodowościowa, etniczna i wyznaniowa

- podaję cechy struktury narodowościowej ludności Polski na tle wybranych państw Europy
- wymieniam i wskazuję na mapie główne skupiska mniejszości narodowych w Polsce
- charakteryzuję społeczności etniczne w Polsce
- porównuję i wyjaśniam zróżnicowanie narodowościowe, etniczne oraz wyznaniowe ludności Polski i wybranych państw europejskich

Struktura zatrudnienia i bezrobocie

- wyjaśniam znaczenie terminów: *struktura zatrudnienia*, *bezrobocie*, *stopa bezrobocia*, *ludność aktywna zawodowo*
- omawiam podział gospodarki na sektory i wykazuję ich znaczenie w rozwoju społeczno-gospodarczym państwa
- określam różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i w wybranych państwach europejskich
- porównuję zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce w XX i XXI w. na podstawie danych statystycznych
- porównuję wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich, podaję przyczyny i skutki bezrobocia w Polsce

Miasta w Polsce

- wyjaśniam znaczenie terminu *miasto*
- identyfikuję przyczyny rozwoju największych polskich miast
- wskazuję funkcje miast
- podaję przykłady miast o różnych funkcjach
- charakteryzuję przemiany współczesnych miast
- omawiam problemy mieszkańców dużych miast

Urbanizacja

- wyjaśniam znaczenie terminów: *urbanizacja*, *wskaźnik urbanizacji*, *aglomeracja monocentryczna*, *konurbacja*
- analizuję poziom urbanizacji w Polsce i w Europie na podstawie danych statystycznych
- analizuję rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce
- wskazuję na mapie największe miasta w Polsce
- wymieniam typy zespołów miejskich i podaję ich przykłady w Polsce
- podaję różnice między aglomeracją monocentryczną a konurbacją

Rolnictwo i przemysł Polski

Warunki rozwoju rolnictwa

- omawiam funkcje rolnictwa jako sektora gospodarki
- opisuję przyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce
- opisuję pozapryrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce
- wymieniam nazwy regionów rolniczych w Polsce o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej i wskazuję je na mapie
- omawiam korzyści, szanse i zagrożenia dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej

Produkcja roślinna

- wyjaśniam znaczenie terminów: *plony, zbiory, areal*
- omawiam strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy
- wymieniam główne uprawy w Polsce i omawiam ich rozmieszczenie w Polsce
- podaję przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu wybranych upraw w Polsce
- wskazuję rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce
- przedstawiam znaczenie upraw dla gospodarki Polski
- porównuję produkcję roślinną w Polsce z produkcją w innych krajach Europy

Produkcja zwierzęca

- wyjaśniam znaczenie terminów: *pogłowie, chów, hodowla*
- wymieniam główne zwierzęta gospodarskie w Polsce
- przedstawiam znaczenie gospodarcze hodowli zwierząt
- wymieniam regiony hodowli zwierząt gospodarskich i wskazuję je na mapie
- wymieniam przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu chowu bydła i trzody chlewnej w Polsce
- porównuję produkcję zwierzęcą w Polsce z produkcją w innych krajach Europy

Zmiany w polskim przemyśle

- przedstawiam przemysł jako sektor gospodarki i omawiam jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju
- rozróżniam główne działy przemysłu
- omawiam rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej
- wyjaśniam przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski
- omawiam przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu

Energetyka w Polsce

- wymieniam źródła energii
- charakteryzuję strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce wg rodzajów elektrowni i źródeł na tle wybranych krajów Europy
- wymieniam rodzaje elektrowni
- lokalizuję na mapie największe elektrownie w Polsce
- omawiam wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w Polsce

Gospodarka morska

- wymieniam i wskazuję na mapie największe porty morskie w Polsce
- charakteryzuję na podstawie diagramów strukturę i wielkość przeładunków w polskich portach morskich
- przedstawiam sytuację polskiego rybołówstwa oraz przemysłu stoczniowego
- oceniam możliwości rozwoju gospodarki morskiej w Polsce

Usługi w Polsce

Usługi w Polsce. Transport lądowy

- omawiam zróżnicowanie usług w Polsce i ich rolę w rozwoju gospodarki
- wyjaśniam znaczenie terminu *komunikacja*
- omawiam rodzaje transportu lądowego w Polsce oraz gęstość dróg kołowych i autostrad
- charakteryzuję na podstawie mapy sieć kolejową w Polsce
- oceniam znaczenie transportu lądowego dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego naszego kraju

Transport wodny i lotniczy w Polsce. Łączność

- wymieniam rodzaje transportu wodnego
- oceniam znaczenie transportu wodnego dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego naszego kraju
- wymieniam nazwy głównych szlaków transportu śródlądowego i wskazuję je na mapie Polski
- wskazuję na mapie porty lotnicze
- omawiam rolę transportu lotniczego w przewozie pasażerów i ładunków
- wymieniam rodzaje łączności
- oceniam znaczenie łączności dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego Polski

Turystyka w Polsce i Europie

- wyjaśniam znaczenie terminu *turystyka*
- dokonuję podziału turystyki
- charakteryzuję na przykładach walory turystyczne Polski
- omawiam na podstawie danych statystycznych wpływ turystyki w wybranych krajach Europy i w Polsce
wyjaśniam znaczenie turystyki dla gospodarki kraju

wymieniam obszary Polski o dużym znaczeniu dla turystyki

- charakteryzuję na podstawie różnych źródeł wybrane regiony turystyczne Polski
- oceniam atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski
- wskazuję na mapie obiekty turystyczne stanowiące największą atrakcję danego regionu
- charakteryzuję i wskazuję na mapie położone na obszarze Polski obiekty z Listy Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości

Handel w Polsce

- wyjaśniam znaczenie terminów: *eksport, import, saldo bilansu handlu zagranicznego*
- charakteryzuję bilans handlu zagranicznego Polski
- wymieniam kraje będące głównymi partnerami handlowymi Polski
- omawiam strukturę towarową handlu międzynarodowego
- oceniam znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki
podaję przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej

Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski

- wymieniam źródła zanieczyszczeń
 - charakteryzuję stan środowiska przyrodniczego Polski
 - omawiam na podstawie tekstu źródłowego różne rodzaje zanieczyszczeń i ich wpływ na środowisko przyrodnicze
 - omawiam na podstawie schematu przyczyny emisji gazów cieplarnianych i kwaśnych opadów
 - analizuję stan zanieczyszczenia wód śródlądowych na podstawie mapy tematycznej
- omawiam skutki zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego i ich wpływ na zachowanie walorów dziedzictwa przyrodniczego we własnym regionie

Relacje między elementami środowiska geograficznego

Ochrona przeciwpowodziowa

a występowanie i skutki powodzi

- wyjaśniam znaczenie terminów: *powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna*
- opisuję zjawisko powodzi
- wymieniam przyczyny powodzi
- wskazuję na mapie Polski Dolny Śląsk oraz Małopolskę jako przykłady obszarów zagrożonych powodzią
- przedstawiam największe powodzie w historii Polski i ich skutki
- ustalę czynniki sprzyjające powodziom w Polsce,
- określam rolę sztucznych zbiorników wodnych w Polsce w systemie ochrony przeciwpowodziowej
analizuję i porównuję konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej oraz określam wpływ zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi na przykładzie

Dolnego Śląska i Małopolski

Warunki produkcji energii z różnych źródeł

- analizuję warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych lub tę produkcję ograniczające
- określam wpływ warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój energetyki na przykładzie województw pomorskiego i łódzkiego
analizuję dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w województwach łódzkim i pomorskim

Rozwój dużych miast a zmiany w strefach podmiejskich

- określam przyczyny migracji do stref podmiejskich
 - identyfikuję związki między rozwojem dużych miast a zmianami struktury ludności na przykładzie obszarów metropolitalnych Warszawy i Krakowa
- identyfikuję związki między rozwojem dużych miast a zmianami w strefach podmiejskich w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenu, stylu zabudowy na przykładzie obszarów metropolitalnych Warszawy i Krakowa

Migracje a zaludnienie i struktura wieku na obszarach wiejskich

- analizuję współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego
 - określam wpływ migracji na strukturę wieku ludności wiejskiej na przykładach wybranych gmin województw zachodniopomorskiego i podlaskiego
- analizuję dane statystyczne dotyczące zmian w zaludnieniu na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego

Wpływ zmian politycznych i gospodarczych po 1989 roku na strukturę zatrudnienia

- porównuję cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej
- wymieniam cechy gospodarki w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 r. i po nim
- wykazuję wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej

Wpływ transportu na rozwój przemysłu i usług

- wyjaśniam znaczenie terminów: *centra logistyczne, spedycja*
- omawiam sieć autostrad i dróg ekspresowych na podstawie mapy
- identyfikuję związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych na obszarze metropolitalnym Wrocławia
- wymieniam główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w okolicach
- identyfikuję związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie

Trójmiasta

Wpływ walorów przyrodniczych i kulturowych na rozwój turystyki

- określam wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku na rozwój turystyki na tym obszarze
- określam wpływ dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tym obszarze
- wymieniam najważniejsze walory turystyczne wybrzeża Bałtyku
- wymieniam najważniejsze walory turystyczne Małopolski
- analizuję dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie
- omawiam ruch turystyczny w Polsce na podstawie map tematycznych

Mój region i moja mała ojczyzna

Poznaję region, w którym mieszkam

- wyjaśniam znaczenie terminu *region*
 - wskazuję położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski
 - przedstawiam źródła informacji o swoim regionie
 - charakteryzuję środowisko przyrodnicze własnego regionu oraz określam jego główne cechy na podstawie map tematycznych
 - rozpoznaję skały występujące we własnym regionie
 - prezentuję główne cechy struktury demograficznej ludności i gospodarki własnego regionu na podstawie wyszukanych danych statystycznych i map tematycznych
 - przedstawiam przyrodnicze i kulturowe walory własnego regionu
 - projektuję trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie różnych źródeł informacji oraz własnych obserwacji terenowych
 - wykazuję zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu
 - dyskutuję na temat form współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi, w tym euroregionami
- przedstawiam na przykładach osiągnięcia Polaków związanych z regionem w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego

Moja mała ojczyzna

- przedstawiam źródła informacji o swojej *małej ojczyźnie*
 - rozpoznaję w terenie główne obiekty charakterystyczne dla *małej ojczyzny* i decyduję o jej atrakcyjności
 - przedstawiam w dowolnej formie atrakcyjność *małej ojczyzny* jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach
 - projektuję na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności
- czuję się współodpowiedzialny za kształtowanie ładu przestrzennego